

BISERICA și ȘCOLA.

Foia bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacției

„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

In ziua înviării.

Bucuriă revarsă în inimile noastre sfânta și de astăzi!

Este o bucurie, carea o daruiesce Ceriul pământului, ca prin trînsa să împărtășească pământul de darurile Ceriului. Lumină, viață și înviere sunt momentele, cari le înfățișează astăzi Ceriul pământului în dumnezeiesca lor splendoră.

Prin nascerea Domnului din prăcurata feciōra Maria „a răsărit lumii lumina cunoștinții.“

Prin viața și activitatea Mântuitorului Christos pre pământ Ceriul descopere omului adevăratul mod de gândire și de viață.

În învierea Domnului omul află, și vede garanța vieții și învierii sale.

„A înviat Domnul poporilor bucurați-vă“ este întemplinarea, ce ni-o face astăzi sfânta biserică. Sămțim această bucurie astăzi, ca inspirați de dînsa să înfruntăm și slăbim amărăciunea, în carea ne a străpuns păcatele timpului în carele trăim.

Veacuri multe au trecut, de când ingerul au vestit muielor mironosițe faptul înviării, de când s'a arătat Domnul după înviere învățăcelilor săi, de când Toma a pus degetul său în ranele cuielor, și de când omenimea se salută cu mărturisirea și mărturia înviării Domnului. Dar lumea înclină și astăzi spre păgânism. Luptă astăzi biserică creștină cu idei și cu curente dușmănoase evangheliei Domnului. Neapărat pre partea bisericii va fi biruința, pentru-că „Domnul este cu noi, și nimenea împotriva noastră.“

Dușmanul, de care vorbim emanază din vanitatea omenescă, carea țintește a-se înălța preste cu-

vîntul dumnezeiesc al evangheliei, și a-și făuri însași lumină pentru viață.

În îngâmfarea sa omul a crezut, și continuă a crede, că precum prin mijloce artificiale și-a făcut din materii combustibile lumină pentru a se călăuzi în întunerecul nopții; tocma așa îi-va succede a-și crea și lumină și principii de viață în domeniul moralității. Situațiunea lumii de astăzi însă ne vestește, și dovedesce, că greșelă și isvor de păcate și primejdii a fost tot ceea ce omul a lucrat în această direcțiune. Și nu mai pōte fi departe timpul, în carele lumea se va convinge de adevărul acesta; Omul pōte experia pre terenul sciințelor naturale multe, pōte inventa multe. Nu mai suprind astăzi astfelu de invențiuni, deōrece este fapt, că nimic nu este nou din ceea ce se inventează, nu este o creațiune a omului; ci totul se reduce la punerea în aplicare a forțelor depuse de Dumnezeu în univers. A studia și a cunoște aceste forțe ale naturi este negreșit datorința omului.

Pre terenul vieții morale această procedere a omului s'a arătat cu totul neputincioasă. Principiele de viață, principiele morale omul se pōte încerca să și-le stabilească însuși, precum faptice s'a încercat. Prin consecințe însă este astăzi deplin dovedit, că tōte aceste încercări numai au îngreuiat și împedecat pre om în calea sa spre desvoltare, și nici decăt nu i-o-a ușurat.

Acēsta ni-o spune cu destulă positivitate stadiul, în carele se găsește astăzi tendința omenescă, carea a luat asupra sa sarcina de a se ocupa cu rezolvirea problemelor, cari pestrec domeniul minții și cugetării omenesci. Nici filosofia păgână vechiă, nici încercările filosofiei dela epoca numită a „renascerii“

încôce pre terenul și în direcțiunea, de carea vorbim, n'au aflat adevărul. Din contră chiar din încercări greșite de acésta natură s'a născut pre incetul materialismul și decădița moravurilor de astăzi.

Ródele primejdiose ale acestor încercări au început a deveni astăzi aprópe nesuportabile pentru tóte popórele lumii; ér acéstă împrejurare, sperám, că va sili lumea să-se întórcă la isvorul vieții, la Dumneșeu,

Prásnuim astăzi sərbătórea sərbătorilor, sərbătóre, menită să-ne înalțe, să-ne ridice de pre pământ, și să-ne împreune cu Ceriul prin lumina sfintei înviării Domnului. Sémțim astăzi o bucuriă cerescă, pentru că Domnul ceriului și al pământului rumpe legăturile morții, ca să-ne dea nouă, ómerilor, vieță și înviare. Ne închinám sfintei înviării, pentru ca inspirându-ne de înviarea Domnului să luám duch sfânt, duch de vieță făcătoriu întru ascultarea și împlinirea poruncilor lui Dumneșeu.

Am îndurat multe noi, biserica și poporul român în decursul veacurilor. Din tóte necazurile ne-au mántuit pre noi Domnul. La Domnul ne este și astăzi și în tóte ȓilele vieții tótă nádejdea noastră. Ne inspiră acéstă nádejde trecutul creștinesc al poporului român. Prin vieță și rábdare creștinescă am dobândit tot ceea ce avem; și avem și noi românii averea noastră propriă națională. În acéstă avere capitalul cel mai mare este credința noastră în Dumneșeu și alipirea și iubirea noastră cátră legea strămoșescă.

Acéstă credință nu o vom părăsi, de iubirea noastră cátră sfânta biserică nu ne vom înstreina, pentru că voim să trăim ca biserica și ca popor. Voim să ne inspirám de vieță, carea răsare astăzi din morméntul Domnului. În acéstă vieță aflám, și vedem noi vieță și viitoriul nostru. Chiar pentru acéstă scumpă și mult dorită ne este sfânta sərbătóre de astăzi.

„Fost'au și epoche de acelea, în cari românii din unele districte neavând unde să mérégă la biserică nici în ȓiua de Pașci, ca să-se cuminece, — adunau mugurii unor arbusti și făcându-și cruce și câteva mătánii, din acei muguri înghițiau părăinții împărțind și la ceilalți membri ai familiilor.“*) Astăzi avem biserica și ierarchia noastră națională. Ne împărțásim după sfintele aședáminte cu sfântul și de vieță făcătoriu corp și sânge al Domnului și Mântuitorului Christos pentru dobândirea vieții.

În situațiuni din cele mai grele biserica noastră a lucrat în timpul din urmă cu mult succes a întări în inima poporului cele trei momente, cari ni-se înfățișeză în sfânta ȓi de astăzi: lumina, vieță și înviarea. Lucrarea noastră de sigur ar fi potut să fiă mult mai rodnică, — dacă chiar în timpul de carele vorbim, nu s'ar fi răspândit prin împrejurări streine de noi pré mult duch dușmános bisericii și revelațiunii. Acest dușmános spirit este un vrájmaș seducător prin faptul că se propagă sub masca sciinții, și a intrat și continuă a intra în literatură.

Nécazurile și greutățile, cari le-a produs el la alte popóre, credem, că ne sunt, și ne pot servi de o bună învățatură, ca preoțimea și poporul nostru să-l póta înfrânge, și să nu-l lase să străbată în cetatea noastră. Spre scopul acesta de lipsă este, ca în tóte agendele noastre să-ne călăuzim tot în mai mare măsură de un mod de gândire mai bisericesc mai creștinesc. Acest mod de gândire să-ne călăuzescă între altele cu deosebire în afacerile, cari privesc administrațiunea bisericescă și educațiunea generațiilor viitoare!

Astăzi numai este secret pentru nimenea; din contră vedem din nefericire pré multe casuri, în cari lipsind frica lui Dumneșeu, își-face loc destrámarea cu urmările ei primejdiose. Noi nu voim primejdiă, ci voim ca din ori ce soiu de primejdii, ce pot să-ne întempine în vieță, să ieșim biruitori prin înțelepciunea, ce ni-o inspiră frica Domnului.

Frica Domnului a fost în trecut factorul, prin carele betránii nostri au înfruntat tóte vijeliile venite asupra lor în decurs de veacuri multe. Frica Domnului este factorul unic, carele ne póte inspira un mod nimerit de gândire în tóte acțiunile noastre. De aceea chiar pentru că timpul, în carele trăim, este din cele mai grele, de lipsă este, ca activitatea noastră îndreptată să-ne fiă a ne întări și a-ne inspira tot mai mult de frica Domnului.

Sunt multe necazurile, cu cari luptám, și trebuie să luptám noi astăzi. Este o luptă, diu partea noastră, în care tendința ce urmárim și ideia conducătoare nu este a lua ceea ce este al altuia, ci a conserva și desvolta ceea ce este al nostru. Este o luptă basată pre cea mai strictă morală și moralitate creștinescă. Astfeliu arma, cu care luptám este numai una: o m e n i a c r e ș t i n e s c ă, carea se revarsă, și să întáreșce în inimile noastre prin lumina, vieță și înviare.

Lumina, ce ni-o înfățișeză sfânta evangeliă și desvoltarea istorică a bisericii ne dá direcțiunea

*, V. Borițiu părți alese din istoria Transilvaniei vol. I

nimerită asupra modului și metodei, după carele să procedem la educațiunea generațiunilor viitoare. Lumina, ce o aflăm și vedem în istoria bisericii noastre naționale, ne arată, și îndiligiteza calea și programa neînșelătoare a bisericii și neamului românesc de a trăi și a-ne întări în capacitatea noastră de viață și dezvoltare prin înaintarea și întărirea noastră în credință și în datinele religioase rămase din bătrâni.

Viéța, ce ni-se înfățișează în viața și în principiile de viață, cari le-a descoperit Ceriul pământului, ne dă curajul și bărbăția, cu carea să putem înfrunta valurile, ce ni se arată în „marea vieții” și în „viforul ispitelor.” Viéța, ce ni se înfățișează prin sfânta evangeliă ne dă perseveranța și energia de a-ne urma tot cu mai mult succes calea, carea dă viață și trăinicie popórelor. Viéța, ce ni-o înfățișează sfânta evangeliă și dezvoltarea istorică a bisericii ne însuflețesc pentru o nouă viață mai rodnică în fapte marețe și mai bogată în succese pe toate terenele.

Înviierea Domnului este chezașia înviiării noastre vremelnice și vecinice. Înviierea Domnului este garanța înviiării noastre ca biserică și ca popor cu deplină credință în capacitatea sa de a rezolvi și deplini cu strălucit succes misiunea istorică incredințată nouă de Domnul între popórele lumii. Înviierea Domnului este garanța vieții și viitoriului nostru.

Privind și meditând cu deplină credință asupra dumnezeiescilor momente: lumina, viață și înviiere, cari ni-le înfățișează sfânta și de astăzi, — sêmțim neapărat dumnezeesca bucurie a șilei și printrânsa garanța unui fericit viitoriu.

Christos au inviat!

La înviere.

Prin cuvântul vecinic,
S'au dat o mângăere,
Că omul v'a 'nvia,
Din morți, la înviere.

Asta e pentru el,
O vecinică comoră,
Chiar și 'n ceasul ultim,
Când trebuie se moră.

In lupta vieții;
Și în drumul grunzuros,
Asta îi dă pacea,
Și îl face viguros.

O! și mulți în lume,
Ar tot dori se știe,
Cumcă după mórte,
Oare, se mai invie?

Dar fiind-că ei nu pot
Cuprinde, cu a lor minte,
Acest sfânt adevăr —
Cu scârbă îl desminte.

O, omule debil!
Nu șovăi — ci crede;
Căci chiar și 'n natură,
Viéța . . . se prevede.

Ești mișel în lume,
Lipsit de-așa credință;
Că-ți puni povoră grea:
Pe suflet suferință . . .

Credința 'n înviere,
Nutrită pe pământ,
Îți ușoréză calea
Când pleci către mormânt! . . . .

Chitighaz, S/20 April 1897.

Iosif-Ioan Ardelean.

Un cerculariu episcopesc din 1836.

Dintr'un protocol vechiu de cerculare purtat de fostul preot în Dieci Simion Tomuța am aflat urmatorul cerculariu, carele anume tractóză despre împrejurările de atunci, și pre carele pentru valórea lui istorică află de bine a-l trimite în copie spre publicare în fóia „Biserica și Școla.” Cercularul sună așa:
„Bine încuvințate D-le Protopresbiterie mie iubite!
Un fel de prea îndurată și Înaltă Resoluțiă, s'au oranduielă împărătesca au urmat spre instanția Escelenției sale Domn Archiepiscop Metropolit al Carlovețului Stefan Stratomirovici de Cuvin, la prea înaltul Tron împărătesc, în tréba unor sate din Slăvita vermeghiă acésta a Aradului, ce se șic a fi trecute la unire s'au la legea greco-catolicésca asternută, și spre recursurile acelorași sate, pentru de a se po-
tea întórce înapoi la legea sa cea stramoșescă dreptcredincioasă, către același prea înalt împărătesc tron trimisă; aceea prea îndurată resoluțiă bine încuvințată D-ta din prea milostivul intimat de sub datul 20 Ian. a. c. Nr. 81145 eșit cu mine împărtășit, și de pre limba latinésca pe limba noastră cea românésca, precum aci din cuvânt în cuvânt întors deplin vei cunóșce.

Prea strălucite Domnule Episcop c. l. ! Dorind mai multe comunități din varmeghia Aradului de a căpăta slobođeniă a se întórce la legea sa dinainte a Bisericei răsăritului neunită, în tréba acésta aceea

prea înalta rezoluție împărătească acuma decurând au eșit, că mai sus pomenita vârmeghia a Aradului de loc se rânduiește deputația amestecată, care să se cuprinda dintru așa fel de bărbați împotriva cărora nu s'ar putea face ceva luare afară. Acésta deputația eșind până la satele acele și adunând norodul, despre învoirea lor în tréba legii să asculte pe fieșcecare din ei de chilin, nu numai pe stăpânii caselor (barbat și femeie) ci și pre toți ceialalți locuitori, carii au ajuns la vârsta cea înlegiuită (până la al 18 an) parte bărbătésă și femeésă.

Dintru acestia de vor putea unii arăta cu mărturii, cumcă ei numai prin alții sunt scriși între uniți; — dar ei legea unită nici prin marturie cu cuvânt nici prin faptă o au primit cândva, îndată să se slobođésă a trece la legea sa.

Éra celorlalți ómeni decumva nu s'ar îndestula cu o sfătuire lină, ci statornici s'ar arăta în propusul său de a se întórce la legea sa cea dinainte, se li-se spună; cumcă mai nainte au a-se supune cu tótă cuviința învățătorei de 6 septemăni din temeiurile credinței, carea nesiliți fiind de cineva de bună voiă primită, și de cumva Ei singuri nu vor vrea a strica lucrul atuncea Ei dela cea după urmă înaltă hotărare împărătească, cu tótă cuviinc ósă supunere au a aștepta dorirea sa. Acésta prea înaltă rezoluție împărătească a S. V. a Aradului sub datul de astăzi spre implinire îi trimisă prea titulat D-tale din prea înalta poruncă împărătească spre cunoscința și îndreptarea sa cu acela adaos se împărtaşesce; ca preoții de legea sa dela umblare până la satele acelea, a carora locuitori după prea îndurata rânduială împărătească au a se supune învățătorei din temeiurile greco-catolici, înfrânându-i dela tótă îndemnarea și sfătuirea ori în ce modru s'ar putea face cătră așa fel de norod, cu tótă puterea se-i oprésă. Datu-s'au din consilium crăesc de locuitoriu unguresc în Buda Ia-nuarie 26 anul 1836 ținut.

A prea titulatei D-vóstre spre slugire gata. Alecsandru Meriș, Franciscus Etveș, Episcopului de legea grecésca neunită a Aradului.

Drept acea când prin acésta fac cunoscut acésta prea înalta rânduiește împărătească în urmarea căreia toți ómenii aceia din S. Varmeghia a Aradului, care din bună voiă sa au trecut la legea greco-catolicesca în anii de curând trecuți, de voiesc a se întórce înapoi la legea noastră au a se supune catichisației de 6 septemăni deodată după prea înalta poruncă împărătească și acésta tuturor preoților stréns se poruncesce, ca să nu îndrăsnésă vre-un preot a umbla din adins și a îndemna pre așa fel de ómeni să se întórce înapoi la legea sa cea dintai, ci în bună voiă să-i lase. Acésta rânduială bine încuviințata D-Tale și de acolo tuturor preoților pentru îndreptarea sa trimițându-se și în protocolul cercularilor înscriindu-se. Intru altele sunt al bine încuviințatei D-Tale. Datus'au din Sesia consistorialnică în 28

Mai 1836 în Arad ținută de binevoitori Gherasim Raț, m. p. episcop.

Dieci, 6 Aprilie 1897.

Transcrisă cu litere romane de pe originalul scris cu litere cirile de

Georgiu Lupșa, m. p.
preot.

Vasile Alexandri.

Vasile Alexandri născut la Bacău Iulie 1821, mort la Mircești 22 August v. 1890, au fost cel mai mare poet național român și în același timp unul dintre bărbații politici fruntași, cari au contribuit la regenerarea, dezvoltarea și înălțarea spiritului public, la introducerea și propășirea reformelor și a civilizațiunii în România, luptând cu energie și succes pentru unirea Moldovei cu Valahia și pentru ridicarea în fața străinătății a prestigiului și a demnității noastre ca popor și ca stat. După studii mai întâiu de medicină, apoi de drept, de matematică și în fine de literatură la Paris, el se întórse cătră finele anului 1839 în țera, unde împreună cu C. Negri, M. Cogălniceanu, Rolla, Docan, Sturdzeștii și toți corifeii mișcării naționale de atunci, începu o luptă încordată împotriva domniei lui Mihaiu-Vodă Sturdza, slăvind pentru întâia óra, în versuri frumoșe și într'o limbă curat românésca, virtuțile poporului, dragostea de țera, vitejia strămoșilor și dorul de libertate. Viéța și activitatea lui Alexandri fură strins legate de însăși viața poporului român, la strălucirea istoriei căruia el a contribuit timp de cincideci de ani, ca bun patriot și ca poet de mare talent. În sufletul lui au fost înmănușiate simțirile, dorurile, avânturile țerei, a căreia glorie a buciumat-o, a căreia suferința a plâns-o, a căreia bunătate a cântat-o. Prima scriere românésca a lui Alexandri fu o novelă: Buchetiera din Florența, publicată în „Dacia literară“ alui Cogălniceanu, după care urmară cântece și balade ca: Doină-Doiniță, Baba Clónța, Andrii-Popa, Groza ș. a. cuprinse în Doine și Lăcrămióre, prima sa carte poetică, tipărită la Iași tipografia Bermann 1852, în care se află și Mărióra Florióra, minunata legendă în formă populară. În acalaș timp el cutreeră Moldova, adună din gura țeranilor, din cântecile lăutarilor, din poveștele bătrânilor, horile, căutecele haiducești și doinele populare, pe cari mai târziu avea să le dea la lumină sub titlul de „Poesiile populare ale Românilor“. Inchinându-le Dómnei Elena Cuza (1 vol. în 8º III și 416 pag. București, tip. Lucr. asociați 1865.) Inceputurile Teatrului Național din Iași tot el le însufleți, și le susținu, scriind comedii și drame cu subiecte luate din viața și din societatea română, biciuind vițiile, batjocurind deprinderile învechite și creând tipuri, din cari Cocóna Chirița și Iorgu dela Sadagura au ramas și până acum modele

vii și adevărate ale provincialilor de pe acele timpuri. Ajutat de celebrul actor Mateiu Millo el puse în scenă mai multe figuri contemporane ca Barbu Lăutarul, Paracliseriul, Mama Anghelușa, Clevetici, Surrugiul, Covrigarul și mai cu samă pe Evreul și pe Grecul în „Lipitorile Satelor din Moldova,” un fel de galerie în carne și în oșe, menită a arăta viitorimeii ce fel era lumea în trecut, ce prejudecări au trebuit combătute, ce schimbări au fost de introdus, pentru ca să primescă aerul și naravurile, în care trăiseră cu toții până atunci.

Ideia acésta de a statornici prin figuri vii caracterul, portul, cuvântarea, indeletnicirile orășenilor, breslașilor, slujbașilor precum și pe ale boierilor și sătenilor muncitori, preocupa cu deosebire pe Alexandri, cari voia în mijlocul prefacerilor atât de repezi, prin cari trecea societatea noastră, să scape, ce i-să părea mai vrednic de păstrat urmașilor din întunecul uitării sau al indiferenței obștești. Scopul nu și l'a potut atinge, fie din lipsa de indemn, fie că viața lui fu lungă vreme sdruncinată — din seninătatea ei poetică, — de preocupările și luptele politice. Alexandri, cari nicăiri nu se găsia mai fericit decât în casa lui din Mircești, în fața „luncei” lui iubite și a Siretului, purtător de tot felul de doine poetice, Alexandri, care avea un cult pentru pământul și soroarele țerei lui, fu cu toate acestea, un călător pasionat și o bună parte a tinereței și o petrecu, se poate dice, pe drumuri.

Impresiuniunile plăcute, împrejurările interesante, simțirile calde ce-l însuflețiră călcând pământul Franței iubite, al Spaniei măndre, al Africei ardătoare, al Italiei poetice, în sinul căreia petrecu el vremea cea mai dulce a tinereței sale, ni le-a revărsat în versuri fragede, mlădióse, pline de focul iubirii și al entuziasmului unei inimi duióse. Generositatea înaltelor gândiri și a patriotismului gelos de sórtea neamului său, îl mișcară în fața cruntelor privilejii ale ruinelor sebastopolei, ér pe malurile Bosforului, unde în odiehnă de veci aședase el ființa inimei lui scumpă sdrobită în flórea vârstei, ne-a adus aceea tainică melancolie, ce de atunci și până la sfârșitul vieții avea să tresară în toate cantecile lui.

Alexandri deși aruncat de tînér în vârtejul luptei politice, deși prin pozițiunea sa în societate, prin farmecul talentului și prin energia sa pururea îndemnatóre la patriotice făptuiri, ocupa un loc întâietor printre bărbații intemeietori ai statului român, totuși politica de partide, politică lipsită de țeluri înalte séu de róde folositoare binelui și măririi poporului, pe care l'a iubit cu aceeaș infocată patimă, cu care iubea natura și iubea soroarele, nu aveau darul de ai mulțami nici inima, nici mintea. Lipsit de prejudiții, însuflețit de iubire de țără infocată și statornică, cinstit, pe cât era de zelos și de stăruitor în treburile publice, amic devotat și sigur, tovarés, vioiu și spiritual, el avea să se urce cu capul sus și cu fruntea senină până la treptele cele mai înalte ale

scării sociale. Ministru al afacerilor străine pe timpul căimăcămiei lui St. Catargiu, B. Sturdza și A. Panu (1858), ministru la același departament al lui Cuza-Vodă, în mai multe rânduri deputat, senator, v.-preș. al Camerei deputațiilor, trimis în misiune politică extraordinară pe lângă împér. Napoleon, regele Victor Emanuel și guvernul Marii Britanii de amic și domnitorul său Alexandru Ioan I., el sciu în tot locul și în totdeuna să-și îndeplinescă datoria cu sfințenie și să undescă cât mai multe folóse pentru țară, din ori ce însărcinare publică, ce i-a fost încredințată. De aceea numele lui să găsesce cu dragoste asociat la toate marile acte ale constituirii sau neatinării statului român.

Cu toate acestea, om cu idealuri înalte, și cu ambițiuni impersonale, caracter neatins de patimile, ce învenineză ori derapănă pe cei buni, el își întorcea mai bucuros sufletul cătră poezie, căreia îi încredința bucuriile și durerile, dorurile și aventurile, de cari era caprins, dând astfel viață nu numai la ce simția, ce vedea și ce audia el, dar luminând pare că și întunecimile inimei și talmăcind cu drag tainele nepipăite ale făpturii. Cu dânsul iarba, luncile, isvorul, florile, vântul, paserile, gândacii, fluturii cântă, vorbesc, plâng, sufer și viséză. Sentimentul naturii ca și sentimentul iubirii, al patriotismului și al ridicolului (în teatrul său) sunt cele patru mari corde ale lirei lui poetice, care a resunat „la ori ce adiere, ce s'a putut deștepta din mișcarea poporului nostru.”

Dacă urmărim în desfășurarea lui acest talent atât de complex, în care a vibrat totă inima și s'a manifestat totă mișcarea compatrioților săi în timp de 50 ani, rămănem, cu drept cuvânt, uimiți de bogăția isvórelor și de simplitatea mijlócelor, cu cari Alexandri s'a afirmat, ca poet liric, poet dramatic și ca prosator, căci o mare parte — și nu cea mai puțin însemnată a lucrărilor sale — a fost scrisă în prosă.

Intr'adevăr, combinarea fericită de libertate a gândului, de măsură a formei, întrebuițarea meșteșugită a cuvintelor vechi și a expresiunilor noué, alegerea nimerită a „florilor și colorilor limbei,” precum și minunatele efecte, ce produce așezarea flecărora la locul cuvenit, armonia îmbinării ideilor și a imaginilor, și muzica ce reiese, a contribuit, ca Alexandri să rămână poetul simpatic și póte cel mai popular la noi.

Dealtminteri pe lângă plăcutele calități ale stilului, ceea ce trebuie să observăm la dînsul este: bogăția invențiunii și originalitatea fantasiei, ér din punctul de vedere al însușirilor morale, el revărsă în suflete sêmțiri nobile și generóse, căci pretutindeni amorul patriei și al libertății este înfrățit cu acela al binelui și al omenirei. Ca poet popular, liric ori dramatic, el a cântat natura cu frumsețile ei, însușirile inimei, tainele patimilor și ale vieții, frăgețimea dragostei, adevărul și avénturile sufletești,

răsădind în fie-care idee sau simțire o părticică a sufletului său blând, cinstit și entusiast, și dând inchipuirii podoba tinereții și căldura credinței, ce i-au ramas statornice până la capătul vieții. În Alexandri trăiau doi oameni în același timp: patriotul și poetul, și acțiunile sale erau călăuzite, când de unul, când de altul. Simțământul artistic și imboldirea ardetorei inchipuiri l-au purtat prin pustuirile cu năsip și cu Beduini, pe valurile mărilor cu țermi feerici și vedenii minunate, pe câmpii de bătaie, pretudinea studiind, scriind, bucurându-se de viață, de căldură, de cer, de paseri în sbor, de gândurile gingașe ori doioșe, și îngânându-și vremea cu torsul firului nesdrăvan al povestirilor sale totdeauna calde și interesante. În țară îl vedem alergând fără de preget întru propagarea bunelor principii, întru pregătirea lucrărilor, din cari resări unirea, alegerea comună a lui Cuza, propăsirea și mărirea crescândă a patriei, gânditor, preocupat de combinări politice, restoind și tălmăcind înțelepciunea legii și fulgerând, cu pana muiată în sângele inimei sale rănite, pe dușmânii din lăuntru și din afară ai țerii. Eță pentru ce alegerea la 1866 a unui principe străin, fiind consfințirea uneia dintre dorințele de căpetenie ale divanului ad-hoc, Alexandri fii printre cei dintâi, care aclamă suirea lui Carol I. pe tronul României. Raporturile sale cu coróna deveniră cordiale, și nu simția fericire mai senină decât aceea de a petrece câtă-va vreme lângă suveranii nostri la București și mai ales la Sinaia. Astfel Carmen Sylva, cunoscându-l mai de aproape, îl iubi din ce în ce mai mult, devenind musa lui inspirătoare, care-i lărgi orizontul privirii și-i deschise necontentit altele noue, îi dădu minții aripi neobosite și-i încălzi sêmțirea prin minunatul ei „însirăte măr-gărite,” al povestilor, ce-i soptea Peleşul și harfele cântându-i doioșe și răpitore melodii. Sub înfrurirea glasului ei molcom și dulce, a ochilor ei ispititori de gânduri mărețe, cântă el pe *Ostenii nostri*, duși „cu D-șeu și cu voie bună,” preste Dunăre să cucerească neatêrnarea țerei. Legendele lui pline de farmecul tinereții, al dragostei și al vitegiei, străluciră sub haină mai mândră, ér pe scenă *Legenda lui Despot*. *Fântâna Blandusiei*, *Ovidiu*, desvélira lumei, cu admirațiune purtată cătră poetul ei iubit, că lui Alexandri vârsta, trecând pe deasupra capului lui albit, nu-i micșora nici căldura inimei, nici puterea și frăgedimea inspirațiunii.

Lucrarea poetică și dramatică ce ne-a lăsat este foarte voluminosă. O parte numai, deși cea mai mare fu publicată de librăria Socec din București în anul 1875, sub titlul de *Opere complete* în IX vol., cuprindând poesii, prosă și teatru. Așa poeziile sunt cuprinse în volumul I. sub numele e: *Doine*, *Lăcrimiore*, *Suvenire* (1842—1852), 67 de bucăți în 242 pag. Vol. II. *Mărgăritărele* (1852 - 1862), 46 de bucăți în 193

pag. Vol. III. *Pasteluri*, *Varia și Legendele* dela 1862 înainte, 91 de buc. în 324 pag. Vol. IV. *Legendele noue*, *Ostasii nostri*, *La Turnu-Măgurele*, 26 de buc. în 150 de pag. *Prosa*: (novele, schițe, biografii) 1 vol. *Teatru*: *Cânt. comice*, *Doi morti vii*, *Iorgu dela Sadagura*, *Kir Zuliariu*, *Cinel-Cinel*, *Coróna lui Ștefan cel mare*, *Arvinte și Pepelea* (feerie), *Sgărcitul risipitor*, *Rusaliile*, *Floriu și Florica*, *Boerii și Ciocoi*, *Lipitorile satelor*, *Conciva*, *Ginerele lui Hagi-Petcu* (localizarea piesei lui Emiie Augier „*Le Gendre de Mr. Poirier*“), *drumul de fer*, *despot Vodă* (dramă), *Fântâna Blanduiei* (comedie antică), *Ovidiu* (dramă antică), 4 volume.

Adaugem la acestea vol. poeziilor pop. ale Românilor, pomenit mai sus, și mulțime de alte lucrări până acum nedate la tipar, plus o corespondență privată între densusul și Ioan Ghica, amicul lui de tinerețe, întreținută timp de 40 ani neîntrerupți, care acum se află în biblioteca Academiei române și numeră preste 1500 de scrisori legate în 5 vol. Cele mai multe scrieri ale lui Alexandri au fost publicate în „*Convorbiri literare*.”

În a. 1878 „Societatea pentru studiul limbilor romanice” din Montpellier instituișe un premiu pentru autorul celei mai bune poezii asupra „Cântecului Latinului sau al gintei latine,” în scop de a-l pune în musică, și traducându-l în toate idiomele romane se-l imprăstie în lumea latină. Se trimiseră poezii din toate părțile locuite de Latini, dar comitetul serbătorilor recunoscă că poezia lui Alexandri îndeplinia singură condițiunile concursului. Pusă în musică de Marchetti (Roma), ea fu cântată în ziua de 10/22 Maiu 1878 la Montpellier în fața unui public de 60,000 auđitori. Alexandri fu serbătorit ca un rege.

În anii din urmă ai vieții sale Alexandri a ocupat postul de trimis extraordinar și plenipotențiar al M. S. Regelui Carol la Paris. El era membru al academiei române încă dela 1867, data înființării ei. Alexandri era însurat și a avut o singură copilă ađi soția d. G. Bogdan. Orașul Bacău, locul de naștere al poetului, i-a ridicat anul acesta în grădina publică un monument purtând bustul lui turnat în bronz la Paris, opera sculptorului român Hegel. În București și în Iași câte o uliță portă numele lui Vasile Alexandri, ér în aula Academiei române, deasupra biroului presidential, să află portretul lui în mărime naturală, opera pictorului Bertin din Paris, dăruit de M. S. Regina Elisabeta (Carmen Sylva.)

Enciclop. rom.

D I V E R S E.

* *Consistoriul eparchial aradan* este conchiămat în ședință plenară pre 18/30 Aprile a. c

* *Sărbătorea Paștilor* este cea mai vechiă. Este introdusă din secolul apostolic întru remprospătarea bucurii pentru mântuirea neamului omenesc. Cu privire la modul sărbării înregistrăm, că creștinii încă din timpurile cele mai vechi petreceau totă noaptea în biserică și prelungă biserică, ca să întâmpine cu deplină tresvie timpul în carele s'a săvârșit actul cel mai însemnat al mântuirii. Veghierea de noapte era împreunată cu iluminățiune, simbolisându-se prin această, că prin învierea Domnului s'a prefăcut întunerecul lumii păgâne în lumina creștinismului. Se ilumina întregă biserică și curtea bisericii. Pre timpul împăratului Constantin cel mare se iluminau și orașele. Se eliberau sclavii, și creștinii mai cu dare de mână împărțiau milostenia, simbolisând prin această îndurarea cea nemărginită a lui Dumnezeu.

În biserică se sănțiau bucate: ouă, pâne și mielul pascal, obicei adoptat în biserică creștină dela jidovi. Ouăle se priveau de jidovi și păgani ca simvóle ale creațiunii. Colórea roșie a ouălor simboliséză sângele vărsat de Mântuitorul pre cruce pentru răscumpărarea neamului omenesc. Astfeliu ouăle roșii, ce se folosesc la Paști semnifică: creațiunea cea nouă a neamului omenesc prin Isus cel înviat din morți.

Salutarea creștinilor cu cuvintele: „Christos au înviat“ de asemenea datéză din secolul apostolic și este o mărtarisire a credinții creștine în învierea Domnului.

† *Necrolog.* Înregistrăm cu durere, că unul din cei mai vrednici preoți din archidieceasă, părintele Radu Popoa paroch în Satulung (Săcele) a trecut la cele eterne în anul 47 al preoției și 69 al etății, lăsând în cel mai profund doliu neconsolabila sa familie și poporul credincios, căruia i-a servit cu zel și credință timp de aproape o jumătate de veac. Răposatul descinde din o fruntașe familie preoțescă, carea a dat bisericii și națiunii vrednici bărbați. Este frate cu înalt Pre Sănția sa, părintele Episcop al Caransebeșului Nicolau Popoa.

Rugăm pre Dumnezeu că familia rămasă în doliu să-o consoleze, ér sufletul răposatului să-l așeze în lăcașurile dreptilor.

† *Necrolog.* Ni-se comunică din Nădlac, că unul dintre economii fruntași de acolo Georgiu Caba a trecut la cele eterne împărțit cu sfințele taine în 4/16 Aprile a. c. lasând în cel mai profund doliu pre neconsolabila sa soție, fiica sa Emilia măritată Chicin pre ginerile său Nicolau Chicin, paroch în Nădlac și numeroși consăngeni. Rămășițele pământești ale defunctului s'au depus spre odihnă eternă în 6/18 Aprile în ființa de față a unui public numeros din Nădlac și din comunele vecine, care venise să dea răposatului tributul ultim de recunoscință. Dumnezeu să consoleze familia rămasă în doliu, ér sufletul răposatului să-l așeze în lăcașurile dreptilor.

† *Necrolog* Georgiu Cióră preparand de cursul III-le al institutului nostru, după suferințe îndelungate a încetat din viață în 5/17 Aprile c. în comuna sa natală O-Homorog. Rămășițele pământești s'au așezat spre odihnă esternă în 7/19 Aprile c. A fost modél de moralitate și diligență. Fie-i țărina ușoră!

* *Fóie literară.* Sub titlul acesta va apăre în Oradea-mare odata în săptămână o fóie beletristică sub redacțiunea dnei Lucreția Rudow-Suciu. Nrul de probă a apărut la 6/18 Aprile a. c. Acéstă revistă literară, judecând după numărul de probă promite mult, promite a da cetitorilor o lectură plăcută și instructivă.

Dorim noiei reviste cel mai bun succes!

* *Societatea de lectură* a tinerimei dela institutul pedagogico-teologic ort. rom. din Arad are onóre a vé invita la *Ședința festivă* ce se va ținea la Dumineca Tomei în 20 Aprile (2 Mai) 1897. — în „sala cea mare“ a seminarului, — cu următórea programă: 1. „Christos a înviat“, cor mixt. 2. „Cuvânt de deschidere“, rostit de v. președintele societății R. Roșescu cl. c. III. 3. „Concert“, pricésná de G. Musicescu, — cor mixt. 4. „Din trecut“, disertațiune de C. Proca cl. c. III. 5. a) „Fóie verde pământă“, de G. Musicescu, — cor mixt. b) „Fóie verde tiriplic“, cor mixt de Val. Magdu. 6. „Dan Cănitán de Plai“, de V. Alexandri, declamată de A. Créciunescu, cl. c. I. 7. „Visul“, romanță de L. Gozlan. solo de C. Gherga, cl. c. III. acomp. pe chimbală de L. Rațiu cl. c. III. 8. „De pe Murăș“, ardeleană, esec. de orchestra seminarială. 9. „Influința educațiunii religioase asupra vieții omului“, disertațiune de I. Halmăgian ped. c. IV. 10. „Stéua visurilor mele“, romanță, de A. Cirillo solo de P. Givulescu, cl. c. III. acomp. pe chimbală de L. Rațiu și cu celo de T. Lugoșan cl. c. III. 11. „Crai Nou“ operată, de C. Porumbescu — quartet instrumental. 12. „Clevetici“ monolog de V. Alexandri, declamat de T. Telescu ped. c. IV. 13. Cântece poporale: a) „Iorghină“ b) „Dorule“ cor mixt de Val. Magdu. 14. „Marș“, — esec. de orchestra seminarială. Inceputul la 6 óre séra. — Arad, în 16 April 1897. În numele societății: Romul Roșescu, v.-președinte. Romul Mladin, secretar.

Oferte benevole în favorul bibliotecii societății se primesc cu mulțămítă și se vor cuita pe calea publicității.

* *Meseriaști români din Arad*, arangéză în „Dumineca Tomii“ 2 Mai n. 1897 în sala cea mare de la „Crucea albă“ representațiune teatrală declamatorică împreunată cu „Petrecere de joc“, la carea Vé invită respectuos — în numele comitetului arangiator: Iosif Moldovanu, v.-președinte. Nic. Ștefu, dirigentul corului. Ioan Lucaciu, notariu. Francisc Rogneanu, cassar. — Programa: I. „Coriolan“ poesie de Iulian Grozescu, declamată de dl Petru Ponta. — II. „Noaptea sft. Giorgiu“ vodevil cu cântece în 2 acte de Teochar Alexi, musica de Nic. Ștefu. — III. În pausa de dans se vor juca jocurile „Bătuta și Calușeriul“ sub conducerea vatavalui Iustin Olariu. — Inceputul la 8 óre séra. — Bilete de intrare se pot procura înainte la cassariul Francisc Rognean, și séra la cassă. — Prețul: În șirul prim și al doilea un loc 1 fl. 50 cr.; în șirul 3—10 1 fl.; în celelalte șiruri 80 cr.; loc de stat 50 cr. — Venitul curat este destinat învățăceilor săraci aplicați la meserii.

* **Apărarea pomilor contra brumei și a înghețului.** Pentru a se apăra pomii în contra brumei și a înghețurilor, un grădinar francez a făcut mai multe încercări, dintre cari cu două au reușit pe deplin. Acestea două sunt afumatul și stropitul cu apă rece. Pe timpul, când a vădut adecă, că nopțile sunt senine și a presupus că va căde brumă, s'a apucat și a adunat la un loc mai multe frunze de pomi de prin grădină, cum și alte lemne putrigăioase, pe care le a aprins preste nopțe, așa ca să se producă în contin fum. Fumul acesta s'a întins ca un țol pe de-asupra pomilor, așa că bruma și înghețul nu au putut străbate la muguri și florile lor și astfel au rămas nevătămate.

Dacă au vădut, că bate vântul și împrăstie fumul din grădină în altă parte, s'a apucat și a stropit dimineața foarte de timpuriu pomii îmbrumați cu apă rece. Stropitul l'a făcut cu o tulumă mai mică, cu care se pot uda și legumile pe timp de secetă. Tot așa a făcut și pe timpul când a cădut pe pomi câte-o zăpadă.

Într'un an numitul grădinar și-a afumat și stropit numai jumătate pomii din grădină, ér cealaltă jumătate a lăsat-o fără de a-i face nimic. Urmarea a fost, că pomii afumați séu stropiți cu apă rece pe timpul brumii și al înghețurilor, și-a păstrat mugurii și florile nevătămate și acestea au făcut apoi pome destale și bune, ér la cei neafumați și nestropiți cu apă rece au cădut toate florile și astfel s'a nimicit întreaga recoltă a acelor pomi.

Nr. 147/1897.

Convocare

Toți P. T. D. membri și comitetului central al reuniunii inv. districtuali aradane sunt prin această rogați respectuos a participa la ședința extraordinară de comitet, ce va avé loc Joi după St. Paști în 29 Aprilie n. la 7. ore a. m. în locul îndatinat.

Obiectele de pertractat sunt

1. Modificarea statutelor înapoiate de către înaltul ministeriu, și
- 2) Autenticarea singuraticelor rapôrte către a-dunarea generală.

Arad, 23 Aprilie n. 1897.

Teodor Ceontea,
președinte.

Nicolae Ștefu,
secretar I.

Convocare

Conform angajamentului, ni luăm voie a convoca prin această pre toți frații colegi de studii, cari au absolvat pedagogiul român din Arad în anul 1881, la o întréinire colegială în sala seminarului diecesan din Arad pe Vineri în săptăména luminată, la 18/30 Aprilie 1897. De asemenea invităm și rugăm, cu tot onorul și dragostea pe foștii noștri profesori: Pré Cuvioșia Sa Domnul Augustin Hamsea directror seminarial și pre Prea știmatul Domn Teodor Ceontea profesor.

Programul :

1. La 8 ore a. m. în biserica catedrală: oficiarea parastasului pentru profesorii și colegii répoșați.
2. La 9 ore a. m. în sala seminarului: cetirea apelului nominal prin încredințatul I. Vuia.

3. Deschiderea și presidierea întréinirii, prin cel mai bătrân coleg.

4. Salutarea corpului profesoral al institutului și a directorului, prin Iuliu Vuia.

5. Eventualul respuns.

6. Raport general despre activitatea colegilor, spre care scop fie-care coleg este rogat a trimite la adresa: Iuliu Vuia N. B. Komlós, până în s. Pasci — datele necesari.

7. Propuneri

8. Inchiderea prin presidiu.

9. La 12 ore masă comună.

Lugoș — B.-Comloș, 4 April 1897.

Din însărcinarea colegilor

Iuliu Vuia, m. p.

Ioan Vidu, m. p.

Concurs.

Pentru deplinirea definitivă a stațiunii învățătorești dela școla primă din Giroc, (protopresbiteratul Timișorii) se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în organul diecesan „Biserica și Școla.”

Emolumintele anuale sunt: 1) În bani gata 150 fl.; pașal pentru scripturistică 10 fl.; pentru conferință 10 fl.; 2) în naturale: 40 chible grâu; 10 stg. de lemne, dintre cari 6 pentru învețător și 4 pentru încăldirei salei de învățământ; un estravilan de 646 stg. □ după care alesul va purta sarcinile publice; 3) cortel cu 2 chilii, cuină, cămară, ștalog etc.; 4) dela înmormântări, unde va fi poftit 1 corónă.

Recursele provédute cu documente de evalidațiune prescrișă sunt a se trimite Prea On. oficiu protopresbiteral în Eabric (Timișóra). Recurenții vor avé a se presenta în s. biserică spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Dat din ședința comitetului parochial, ținută în Giroc la 20 Martie v. 1897.

Comitetul parochial.

Cu consensul presb.: Dr. TR. PUTICI, m. p. înșpector de școle.

—□—

Pentru îndeplinirea parochiei de clasa a III-a din comuna Corbești, protopresbiteratul M.-Radna (comitatul Arad) devenită vacantă prin mórtea preotului Alexandru Lazaru, să escrie concurs a II-a óră cu termin de 30 zile dela prima publicare în fôia oficiósă „Biserica și Școla.”

Emoluminte sunt: a) Casa parochială cu gradină, prețuită cu un venit anual de 100 fl. v. a.; b) 12 holde pământ parochial, parte șes parte delos cu un venit anual de 100 fl. v. a.; c) venitele ștolare anual 100 fl. v. a.; d) venitul de bir preoțesc dela 103 nr-e case, câte 1 măsură cucuruz sfărmat à 1 fl. suma 103 fl. v. a.

Reflectanții la această parochie se avizédă, că recursele lor instruite conform cerințelor „Statutului Organic” și regul. pentru parochii, și adresate comitetului parochial din comuna Corbești sé le trimite M. On. protopresbiter tractual în M.-Radna până la terminul indicat, avénd a sé presenta în sfta biserică din Corbești pentru a-și arăta desteritatea în cele rituale.

NB. Alegindul preot va avé a suporta toate reparațiunile casei parochiali, precum și solvirea contribuțiunei pământului, și îngrădirea intravilanelor parochiali.

Corbești la 23 Martie (4 Aprilie) 1897.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: VASILE BELEȘIU, m. p. protopop.